

BİLGİ NOTU

Sayı : 2025/5

17.10.2025

KONU : KURGAN başta olmak üzere, VDK nun yeni dönem

Denetim ve Gözetim Çalışmaları Hakkında .

Kuruluş Gözetimli Analiz Sistemi (KURGAN)

Kapsamında

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

Vergi kayıplarını önlemek, sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanmayı azaltmak ve para takibini kayıt altında tutabilmek için yapay zeka destekli kurulan ve sistem olarak adlandırılabilir KURGAN.

Vergi Denetim Kurulunun 1 Ekim 2025 tarihinden itibaren uygulamaya koyduğu ve kısaca “KURGAN” olarak anılan “Kuruluş Gözetimli Analiz Sistemi” mükelleflerin çeşitli kriterlere dayanılarak işlem risklerini anlık olarak tespit etmektedir. Yapılan risk analizleri çerçevesinde mükellefler vergi incelemesi için seçilmekteyken, **bu defa Vergi Denetim Kurulunun mükellefleri kendileri ile ilgili risk emarelerinden erkenden bilgilendirerek gerekli tedbirleri almaya teşvik eden bir anlayışa geçtiği görülmektedir.**

“Vergiye Gönüllü Uyum” açısından olumlu görebileceğimiz bu yaklaşım aslında Vergi Denetim Kurulunun bundan sonrası için sahipleneceği daha sert tedbir ve yaklaşımlara bir ön hazırlık süreci içermektedir. Zira, Vergi Denetim Kurulu’nun 18.04.2025 tarih ve 7361 sayılı Genelgesi ile bundan sonra sahte belge incelemelerinde mükelleflerin başlıca 13 kriter üzerinden işlemin gerçekliğini ispat etmesinin bekleneyeği, mükelleflere ve meslek mensuplarına gönderilen yazılarda ifade edilmektedir.

Dolayısıyla , bugüne kadar sahte fatura incelemelerinde kullanıcı mükelleflerin lehine yaklaşım göstererek inceleme konusu sahte faturaların bilmeden kullanıldığı kabulüyle Kaçakçılık Suçu yönünden değerlendirme yapılmazken, bundan sonra bu yöndeki değerlendirmelerin daha somut kriterlere bakılarak ve mükellef tarafından söz konusu faturalar kapsamındaki işlemlerin gerçekliğinin açık şekilde ispatlanması beklenerek yapılabileceği anlaşılmaktadır.

..... /

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 228. Maddesine istinaden mükellefler üzerinde risk analizi yapmak, bilgi, belge toplamak, görev ve yetkisi vergi denetim kurulu başkanlığına verilmiştir.

Bu yetki ile sistem, mükelleflerin tüm mal ve hizmetlerine ait alış ve satış işlemleri anlık olarak taranmakta, çok sayıda kriter ve veri kaynağından toplanan bilgiler üzerinden bu işlemlerin risk puanları hesaplanmakta ve denetim çalışmalarına dahil edilebilmektedir.

Kurgan, mükelleflerin iade faturası düzenlemesi, kayıt düzeltme, beyanname düzeltmesi gibi gerçekleştirmiş oldukları işlemleri verileri karşılaştırarak analiz etmekte ve farklılıkları kısa sürede bulabilmektedir.

1 Ekim 2025 tarihi artık milat olarak kabul edilecek ve sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgeyi bilmeden kullandım savunması kabul görmeyecektir. Bu tarz durumların tespitinde ciddi ceza-i müeyyideler olacaktır.

Riskli Mükellef Sayılma Durumları

- İlk olarak sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanıldığı tespit edildiğinde firma riskli mükellef kapsamında yer alır.
- Tutarsız beyanlarda bulunmakta riskli mükellef sayılmamıza neden olur. Örnek vermek gerekirse KDV iadesi talebinde bulunup, fiili mal teslimi yapılmamış olması veya gelir tablosu ile KDV beyannamesi arasında tutarsızlıklar.
- Mal ve stok durumumuzda ki tutarsızlıklar da riskli mükellef kategorine girilmesine neden olur. Örnek vermek gerekirse de; teslim edildiğini iddia malın hâlâ sevk edilmemiş olması, stokta olmayan mal çıkışları veya aynı malların birden çok satışının yapılması, kaydî ve fiili stokun tutmaması.
- Elektronik sistemde uyumsuzluk da riskli mükellef olmanın nedenleri arasında sayılıyor. Edefter, E-fatura, E-arşiv sistemindeki kayıtların hatalı veya eksik olması uyumsuzluk nedenleri arasında sayılıyor.
- Geçmiş vergi sicili. Mükellefin geçmiş dönemlerde sahte belge kullanmış mı bu konuyla ilgili herhangi bir yaptırım veya soruşturma geçirmiş mi, veya sürekli düzeltme beyannamesi vermiş mi gibi kıstaslar burada devre giriyor.
- Sektörel karşılaştırmalar. Burada ise mükellef ile aynı sektörde faaliyette bulunan diğer firmaların analizi yapıp kıyaslama yapılıyor. Eğer ki kıyaslamada anormal derecede

kâr/zarar farklılığı varsa, sektör ortalamasının çok üstünde gider yazılmışsa veya işlem hacmi ile beyan edilen gelir arasında uyumsuzluk varsa mükellef yine riskli mükellefler arasında yer alır.

- Banka kayıtları ile örtüşmeyen para hareketleri ve yüksek nakit işlemleri.

Yukarıda saydıklarımızdan herhangi biri veya birkaçı Kurgan tarafından tespit edilmesi durumunda riskli mükellef olarak sayılıyor ve Kurgan sisteminde mükellef yüksek risk skoruna sahip oluyor.

Riskli Mükellef Olmanın Mükellef Açısından Olumsuzlukları

- En büyük olumsuzluk mükellefin karşılaşacağı cezalar. Buna hapis cezası da dahil.
- Bankalar, iş ortakları, tedarikçiler ve müşterileri karşısında oluşacak güven ve itibar kaybı
- İlgili sürecin yürütülmesi adına oluşan zaman ve parasal kayıplar. Uzayan süreçler ve verilmesi gereken teminatlar.

KURGAN'DA FİRMALAR NEYE DİKKAT ETMELİ ???

KURGAN sistemi, klasik denetim anlayışını tamamen değiştirdi.

Artık sadece bilanço değil fatura düzeni, stok hareketi, banka akışı, fiyat politikası ve beyan tutarlılığı da analiz ediliyor.

Kısacası, “kâğıt üzerinde düzgün görünen ama davranışları tutarsız” firmalar artık sistemden kaçamıyor.

Yapay zekâ, finansal verilerin arkasındaki niyeti ve alışkanlığı okumaya başladı.

Firmalar yeni düzende nelere dikkat etmeli ?

1	Gerçek beyan – Gerçek faaliyet uyumu	
		Faaliyet hacmi, beyan edilen ciroyla tam uyum içinde olmalı.
		Sürekli zarar açıklayıp yüksek harcama yapan firmalar sistem tarafından otomatik “riskli” olarak işaretleniyor.
		Gerçek kârlılıkla fiili harcama dengesini korumak artık zorunluluk.

2	Sürekli devreden KDV'ye dikkat	
		KURGAN, sürekli devreden KDV'yi "şüpheli davranış" olarak değerlendiriyor.
		Bu durum, sistemin radarında "olası sahte fatura" veya "iade manipülasyonu" anlamına gelebiliyor.
		KDV iade ve tahakkuk süreçleri düzenli kontrol edilmeli, kayıtlar doğru muhasebeleştirilmeli.
3	Fatura disiplini	
		Aynı müşteriyle sık yapılan fatura iptali veya fiyat farkı faturaları sistemde uyarı üretir.
		Gerçek işlem tarihi ve piyasa fiyatına uygunluk çok kritik hale geldi.
		Yapay zekâ, fatura alışkanlıklarını analiz ederek olağandışı hareketleri saniyeler içinde tespit ediyor.
4	Stok – Maliyet – Satış zinciri	
		Stok kayıtları gerçek durumu yansıtmalı; "kâğıt üzeri" mallar sistem tarafından kolayca fark edilir.
		Üretim girdi-çıktı dengesi düzenli olarak takip edilmeli.
		Fiziksel envanterle dijital kayıt arasında fark varsa, sistem otomatik olarak risk işareti yapıyor.
5	Finansal davranış tutarlılığı	
		Banka hareketleri, gelir beyanları ve gider kalemleri birbiriyle uyumlu olmalı.
		Nakit çıkışları, araç veya gayrimenkul alımları açıklanmalı.
		"Kâğıt üzerinde zarar, fiilen refah" dönemleri artık kolayca tespit ediliyor.
6	Yapay zekâ algoritmalarını hafife almamak	
		KURGAN sadece rakama değil alışkanlığa bakıyor.
		Her gün aynı saatte, aynı tutarda yapılan işlemler bile analiz edilip "otomatik davranış modeli" olarak kaydediliyor.
		Sistem finansal davranışta tekrarlanan anormallikleri fark edebiliyor.

7	Veri bütünlüğü ve güvenilirlik	
		e-Fatura, e-Defter ve e-Arşiv kayıtları arasında tutarsızlık varsa sistem anında işaretliyor.
		Tüm muhasebe verileri entegre, tutarlı ve denetlenebilir olmalı.
		Artık “küçük hata” diye bir şey yok - küçük bir tutarsızlık bile büyük risk sinyali oluşturabiliyor.

Yeni denetim sistemleri, işletmelerin iç mali yapısını güçlendirmesini zorunlu kılmaktadır. Kurumlar için önleyici mali danışmanlık ve denetim hayati önem taşımaktadır.

İç Denetim ve Organizasyonel Önlemler

- **Risk Analizi:** Mutlaka stok dengenizi, gelir-gider dengenizi ve faturalarınızı düzenlediğiniz mükellefler hakkındaki durumu analiz edin. İşin hukuki boyutu için sözleşmeleri irdeleyin.
- **Muhasebe Biriminin Güçlendirilmesi:** Denetim ve inceleme riski arttığı için şirketlerin muhasebe birimlerini güçlendirmeleri gerekmektedir.
- **İç Denetim Mekanizması:** KURGAN ile birlikte iç denetim mekanizmalarının kurulması faydalı olacaktır.
- **Belge Düzenine Dikkat:**
 - Mal alış ve satışlarında irsaliye düzenlendiğinden emin olun, irsaliyeler üzerine teslim alan ve teslim eden olarak imza atıldığını kontrol edin. İrsaliye de yer alan teslim adresi ile fiil teslim noktasının aynı olması gerekmektedir.
 - Hizmet alışlarında (servis, bakım) servis fişi/bakım fişi düzenleyin ve numarasını faturaya ekleyin. Servis veya bakım sonrası mutlaka servis veya bakım sorumlusunun isim ve imzasına yer veren fiş veya tutanak düzenlenmeli .

- İş gücü/personel hizmet temini faturalarında SGK tahakkukları, ödeme dekontları ve karşılıklı imzalı puantaj cetveli gibi belgeleri hazır bulundurun.
- Servis, danışmanlık, müşavirlik gibi hizmet alımlarının tevsiki için sözleşme düzenlenmesi faydalı olacaktır.
- **Mal alışı ve satışı sırasında , fatura ile sevk irsaliyesi ve ödeme uyumu yanında, nakliye bilgilerinin düzenli tutulması. Ayrıca nakliyeyi kanıtlamak adına araç takip sistemi ekran görüntülerinin , plaka konum ve tarih bilgilerini içerecek şekilde saklanması gerekmektedir.**

- **Fatura İptalleri:** Tedarikçiden gelen faturalarda hata varsa, iade faturası düzenlemek yerine, yasal süresi içinde iptal edilmesi daha faydalı olacaktır.
- **Yeni Tedarikçiler:** 1 Ekim'den sonra ilk defa çalışılan firmalara dikkat edilmeli; bu firmalardan vergi levhası, kapasite raporu, SGK tahakkukları , en az son bir yılın kdv ödeme bilgileri ile gelir veya kurumlar vergisi tahakkuk bilgileri gibi ek belgeler istenmesi faydalıdır.
- **Yeni Tedarikçiler :** Yapılacak iş belirli bir süre devam edecek ise, işin tanımına ve süre ile diğer şartlara yer veren bir sözleşme düzenlenmesi faydalı olacaktır.

ÖZETLE:

Türkiye’de vergi denetimi, Kuruluş Gözetimli Analiz Sistemi (KURGAN) adlı yapay zeka destekli mekanizma ile köklü bir değişim yaşamaktadır.

KURGAN, anlık veri analizi yaparak mükelleflere değil, işlemlere risk puanı atayan ve olası denetimler öncesinde erken uyarı niteliğinde yazılar gönderen bir sistemdir.

1 Ekim 2025 tarihi ise sahte belgeyle mücadelede milat kabul edilmekte; bu tarihten sonra “bilmeden kullandım” savunması büyük oranda anlamsız hale gelmekte ve ispat yükü mükelleflerin kendisine yüklenmektedir.

Yeni denetim döneminde başarının anahtarı, şirketlerin iç denetim mekanizmalarını güçlendirmeleri ve uzman mali danışmanlık hizmeti almalarıdır.

Yeni dönemde işletmeler sadece kâr değil aynı zamanda güven skoru da üretmek zorunda.

Bankalar, yatırımcılar ve devlet artık bir tek sorunun cevabını arıyor:

“Bu firma gerçekten güvenilir mi?”

Bu sorunun cevabı artık sözle değil veriyle veriliyor.

